

УДК 347.9

Шиян Д.С.¹, Котегова А.В.²

¹ канд. юрид. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. Ю-110 НУ «Запорізька політехніка»

НАКАЗНЕ ПРОВАДЖЕННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

На сьогодні наказне провадження як особливий спрощений вид цивільного процесу займає провідне місце в системі цивільного права через своє швидке та ефективне захищення безспірних прав осіб шляхом видачі судового наказу, що одночасно є судовим рішенням і виконавчим документом. Метою наказного провадження є спрощення, скорочення та здешевлення судової процедури у випадках, якщо це можливо та виправдано, і відповідає принципу процесуальної економії.

Упровадження такої спрощеної процедури судочинства, які виключають необхідність проведення судових засідань, а також розроблення заходів щодо розгляду безспірних позовних вимог, щоб остаточні рішення виносилися швидко, без зайвих формальностей, є однією із загальносвітових тенденцій у сфері відправлення правосуддя та відповідає Рекомендації комітету Міністрів Ради Європи від 14 травня 1981 р. № R(81)7 щодо шляхів полегшення доступу до правосуддя. Крім того, у Рекомендації NR (84) 5 від 28 лютого 1984 р.

щодо принципів цивільного судочинства з метою вдосконалення судової системи визначено, що для справ, пов'язаних з безспірним правом, повинні бути передбачені спеціальні правила для прискорення розгляду справи. Саме тому судовий наказ як вид виконавчих документів сприятиме оперативності судового захисту суб'єктивних прав, розвантажить суди від тих справ, які не потребують повної і детальної процедури розгляду, підвищить у громадян почуття відповідальності за прийняті ними зобов'язання, сприятиме зміцненню законності та правопорядку, формуванню поважного ставлення до права та до суду.

Ст. 168 ЦПК України носить перелік вимог, які варто зазначити у заяві. Статтею 162 ЦПК встановлено правила підсудності у наказному провадженні. У випадку порушення цих правил підсудності, суддя відмовляє у видачі судового наказу відповідно до п. 9 ст. 165 ЦПК. Відмова у видачі судового наказу з підстав, передбачених пунктами 1, 2, 8, 9 частини першої ст. 165 ЦПК, не є перешкодою для повторного звернення з такою самою заявою в порядку, встановленому цим розділом, після усунення її недоліків. Але подання заяви про видачу судового наказу з порушеннями правил підсудності не є підставою для відмови у прийнятті такої заяви. Але на практиці траплялися випадки, коли суди відмовляли у прийнятті заяви про видачу судового наказу через порушення правил підсудності. Наприклад, ухвалою Чернігівського районного суду від 29 вересня 2006 р. відмовлено у прийнятті заяви ВАТ КБ «Надра» про стягнення заборгованості по кредитному договору із С. через порушення правил підсудності. Така практика є грубим порушенням законодавства, оскільки наслідком відмови у прийнятті заяви згідно з ч. 2 ст. 166 ЦПК є позбавлення права звернутися до суду з такою самою заявою. Варто зазначити, що підстави відмови у прийнятті заяви про видачу судового наказу є вичерпними.

У разі відкриття наказного провадження суд повинен видати судовий наказ по суті заявлених вимог. Ч. 1 ст. 170 ЦПК передбачено, що боржник має право протягом п'ятнадцяти днів з дня вручення копії судового наказу та доданих до неї документів подати заяву про його скасування до суду, який його видав, крім випадків видачі судового наказу відповідно до пунктів 4, 5 частини першої ст. 161 цього Кодексу. Заява про скасування судового наказу може також бути подана органами та особами, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб. Відповідно до ч. 1 ст. 172 ЦПК у разі ненадходження до суду заяви від боржника про скасування судового наказу протягом п'яти днів після закінчення строку на її подання судовий наказ набирає законної сили, крім випадків видачі судового наказу відповідно до пунктів 4 і 5 частини першої статті 161 цього

Кодексу, коли судовий наказ набирає законної сили у день його видачі. Процедура видачі судового наказу здійснюється у спрощеному порядку: не відбувається судові засідання; заявник і боржник не викликаються у судові засідання; не заслуховуються їхні пояснення; доказами можуть бути лише певні документи. Це унеможливило одразу відповідачу висловити свою точку зору та аргументувати законність своїх дій. Після видачі судового наказу його копія, протягом п'яти днів з дня набрання законної сили, надсилається боржникові рекомендованим листом із повідомленням, із яким боржник отримує й копію заяви стягувача з копіями доданих до неї документів. Водночас боржникові письмово роз'яснюється його право на подання заяви про скасування судового наказу в разі, коли боржник не погоджується з вимогами стягувача, впродовж п'ятнадцяти днів із дня отримання копії судового наказу. Днем отримання боржником копії судового наказу є дата, зазначена у поштовому повідомленні про вручення. Якщо боржник відмовляється від отримання копії судового наказу або відсутній за вказаною адресою, днем отримання боржником копії судового наказу є день проставлення у поштовому повідомленні позначки про відмову боржника отримати копію судового наказу чи позначки про відсутність боржника за вказаною адресою. Судовий наказ видається судом стягувачеві після набрання ним законної сили, що здійснюється за дотримання певних, установлених законом вимог. Нещодавно з'явилася також можливість ознайомитися із судовим рішенням через застосунок «Дія», що, на нашу думку, є досить добре. Але таке судове рішення не вважатиметься врученим офіційно, тож з моменту ознайомлення учасника справи із ним у «Дії» не розпочнеться відлік жодних процесуальних строків. Зважаючи на спірні питання, які можуть мати місце у розгляді наказного провадження, ми пропонуємо цю категорію вимог розглядати в порядку позовного провадження.

У вищесказаному, виходячи із судової практики та аналізу норм Цивільного процесуального кодексу України, можна з впевненістю стверджувати, що в наказному провадженні залишаються питання, щодо яких законодавець не надав жодних пояснень, тому чинний ЦПК України вимагає подальшого удосконалення у цивільному судочинстві.